

WYROK Z DNIA 30 SIERPNI 2006 R.
SNO 36/06

Przewodniczący: sędzia SN Marek Sokołowski (sprawozdawca).
Sędziowie SN: Jerzy Steckiewicz, Wiesław Maciak.

Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny na rozprawie z udziałem Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego dla okręgu Sądu Okręgowego oraz protokolanta po rozpoznaniu w dniu 30 sierpnia 2006 r. sprawy sędziego Sądu Rejonowego w związku z odwołaniem Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego dla okręgu Sądu Okręgowego od wyroku Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego z dnia 10 lutego 2006 r. sygn. akt (...)

1. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu – Sądowi Dyscyplinarnemu,
2. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adwokata z Kancelarii Adwokackiej kwotę siedemset trzydzieści dwa złote, w tym 22 % podatku VAT, z tytułu obrony z urzędu obwinionego sędziego Sądu Rejonowego w postępowaniu przed Sądem Najwyższym.

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny wyrokiem z dnia 10 lutego 2006 r., sygn. akt (...), uznał obwinionego sędziego Sądu Rejonowego za winnego tego, że:

1. jako sędzia Sądu Rejonowego, w okresie od października 2004 roku do lutego 2006 roku, dopuścił się oczywistej i rażącej obrazy przepisów prawa w ten sposób, że nagminnie uchybiał terminom sporządzenia uzasadnień orzeczeń w dwudziestu ośmiu sprawach (wymienionych w sentencji wyroku) – to jest przewinienia służbowego z art. 107§ 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych,
 2. jako sędzia Sądu Rejonowego, w okresie od stycznia 2002 r. do października 2004 r., dopuścił się oczywistej i rażącej obrazy przepisów prawa polegającej na beczynności, skutkującej przewlekłością postępowania w sprawie Dz. Kw. 104/02 Sądu Rejonowego – to jest przewinienia służbowego z art. 107 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych
- i za to na mocy art. 109 § 1 pkt 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych wymierzył mu karę upomnienia.

Nadto Sąd Dyscyplinarny uniewinnił obwinionego sędziego Sądu Rejonowego od popełnienia czynu zarzucanego mu w pkt 3 wniosku o rozpoznanie sprawy

dyscyplinarnej, to jest tego, że jako sędzia Sądu Rejonowego, w dniu 6 stycznia 2005 r. uchybił godności urzędu, znieważając w piśmie Prezesa tego Sądu.

Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego dla okręgu Sądu Okręgowego zaskarżył powyższy wyrok w całości na niekorzyść obwinionego zarzucając:

- I. w części uniewinniającej obwinionego od popełnienia czynu zarzucanego w pkt 3 wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej obrazę prawa materialnego, a to art. 107 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych, poprzez niezasadne przyjęcie, że zachowanie obwinionego polegające na znieważeniu w piśmie Prezesa Sądu Rejonowego, nie stanowiło przewinienia dyscyplinarnego, będącego uchybieniem godności urzędu, podczas gdy prawidłowa ocena ustalonego stanu faktycznego powinna doprowadzić do odmiennego wniosku, a nadto w części dotyczącej czynów z punktów 1 i 2 wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej:
- II. obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść wydanego orzeczenia, a to art. 98 § 3 k.p.k., art. 170 § 1 pkt 2 k.p.k., art. 193 § 1 k.p.k., art. 202 § 1 k.p.k., art. 7 k.p.k., art. 410 k.p.k. i art. 424§ 1 i 2 k.p.k. polegającą na niezasadnym oddaleniu wniosku dowodowego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłych – psychiatrów na okoliczność stanu poczytalności obwinionego w dacie popełnienia zarzucanych mu czynów oraz wniosków dowodowych dotyczących przeprowadzenia dowodu z kompletnej dokumentacji lekarskiej znajdującej się w Poradni Psychiatrycznej Centrum Medycznego w P. oraz zeznań świadka Cezarego K. na okoliczność stanu zdrowia obwinionego, a nadto wydaniu orzeczenia bez uprzedniego, należytego rozważenia wszystkich okoliczności mających znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy;
- III. błąd w ustaleniach faktycznych, który miał wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia wynikający z niepełności postępowania dotyczącego stanu zdrowia obwinionego w czasie popełnienia zarzucanych mu czynów, jak również z przekroczenia granic swobodnej oceny dowodów poprzez:
 - nie odniesienie wyników pracy obwinionego do wyników uzyskanych w tym samym czasie przez innych sędziów, jak również pominięcie faktu korzystania przez obwinionego z pomocy asystenta sędziego, przydzielonego do wykonywania czynności w Wydziale Ksiąg Wieczystych,
 - błędne ustalenie, jakoby zmiany w zakresie czynności obwinionego sędziego czynione były w sposób i w okolicznościach nieprzewidywalnych dla obwinionego, w sytuacji gdy zmiany te wymuszone były sytuacją kadrową, związaną z wielomiesięczną absencją chorobową innych sędziów oraz koniecznością zapewnienia prawidłowego funkcjonowania sądu,
 - nieuprawnione wyeksponowanie, jako okoliczności utrudniającej, czy też wręcz uniemożliwiającej wywiązywanie się z obowiązku terminowego

- sporządzania uzasadnień, polecenia obwinionemu orzekania, z dniem 31 sierpnia 2004 r., w sprawach ze stosunku pracy,
- błędne i sprzeczne z treścią dokumentów ustalenie jakoby obwiniony w 2004 r. wykorzystał tylko 1 dzień urlopu wypoczynkowego, podczas gdy faktycznie wykorzystał 23 dni urlopu, a niewykorzystanie urlopu w pozostałej części wynikało przede wszystkim z woli obwinionego, zaś odmowa udzielenia urlopu w styczniu 2005 r. nie dotyczyła urlopu wcześniej zaplanowanego i jako taka była prawnie uzasadniona,
 - nadanie nadmiernego znaczenia okoliczności związanej z doręczeniem obwinionemu w okresie od października 2004 r. do stycznia 2005 r. dużej ilości wniosków o sporządzenie uzasadnień wyroków, w sytuacji gdy obwiniony w żadnej z tych spraw nie sporządził uzasadnienia w terminie,
 - pominięcie przy ocenie zachowania obwinionego faktu sporządzenia przez niego w okresie od 2003 r. wszystkich (oprócz jednego) uzasadnień z przekroczeniem terminu oraz że wielu wypadkach przekroczenie terminu było bardzo znaczne,
 - wewnętrzną sprzeczność, tym samym dowolność ustaleń faktycznych co do bezczynności obwinionego w załatwieniu sprawy Dz. Kw.104/02, skoro z jednej strony dano wiarę wyjaśnieniom obwinionego, „że rozstrzygnięcie sprawy sprawiało mu trudności”, a drugiej strony za wiarygodne uznano zeznania świadka – Prezesa Sądu Rejonowego, że „była to sprawa prosta”,
 - błędne ustalenie, jakoby obwiniony był tylko raz karany dyscyplinarnie, podczas gdy faktycznie takie kary zostały wymierzone dwukrotnie,
 - pominięcie przy ocenie „niesprzyjającej atmosfery w miejscu pracy”, jako jednego z elementów mających negatywnie rzutować na osiągnięte przez obwinionego wyniki, oraz zachowań samego obwinionego,
- IV. rażąca niewspółmierność – łagodność – kary orzeczonej wobec obwinionego, co jest konsekwencją nieuwzględnienia, bądź też niedostatecznego uwzględnienia wszystkich okoliczności rzutujących na ocenę stopnia naganności zachowań obwinionego, a zwłaszcza przekroczenia terminu sporządzenia uzasadnień we wszystkich sprawach pracowniczych i to niejednokrotnie znacznego, długiej bezczynności w sprawie wieczystoksięgowej oraz bezskuteczności dotychczas wymierzanych kar dyscyplinarnych.
- W konkluzji, Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego wniósł o:
- uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu – Sądowi Dyscyplinarnemu;
 - ewentualnie, w przypadku nieuwzględnienia zarzutów z pkt I, II i III odwołania, o zmianę wyroku w części obejmującej wymiar kary za czyny przypisane obwinionemu w pkt I zaskarżonego orzeczenia, przez

wymierzenie obwinionemu sędziemu Sądu Rejonowego, w oparciu o przepis art. 109 § 1 pkt 4 Prawa o ustroju sądów powszechnych, kary przeniesienia na inne miejsce służbowe.

Rozstrzygając sprawę Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny zważył, co następuje:

ad. I. Trafny jest zarzut obrazy prawa materialnego, a to art. 107 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych. Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny uniewinniając obwinionego od zarzutu popełnienia przewinienia dyscyplinarnego opisanego w pkt 3 wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej stwierdził, że: „uchybiecie godności urzędu jest bowiem tego rodzaju zachowaniem sędziego, które sprawia, że w odbiorze społecznym obraz wymiaru sprawiedliwości przedstawia się niekorzystnie, ujemnie oraz powoduje negatywną ocenę sędziego ze strony społeczeństwa. Z ukształtowanego w tym zakresie orzecznictwa sądów wynika przy tym, iż chodzi tu o zachowanie sędziego „na zewnątrz”, publiczne (*vide*: Wiesław Koziół, Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów. Komentarz, Warszawa 2005, str. 85)”.

Jest to pogląd błędny, bowiem nie tylko zachowanie publiczne, „na zewnątrz”, może stanowić uchybiecie godności urzędu. Stosownie do art. 82 § 2 Prawa o ustroju sądów powszechnych „sędzia powinien w służbie i poza służbą strzec powagi stanowiska sędziego i unikać wszystkiego, co mogłoby przynieść ujmę godności sędziego ...”. Stosownie do § 2 Zbioru Zasad Etyki Zawodowej Sędziów (Załącznik do uchwały Nr 16/2003 Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 12 lutego 2003 r.) „sędzia powinien zawsze (podkr. SN) kierować się zasadami uczciwości, godności, honoru, poczuciem obowiązku oraz przestrzegać dobrych obyczajów” – co zresztą należy uznać za oczywistość. Ujmę godności sędziego może przynosić wysoce niewłaściwe zachowanie w stosunku do innych sędziów, niezależnie od tego, czy fakt takiego zachowania przedostanie się do opinii publicznej. Zauważyć też należy, że wbrew stanowisku Sądu pierwszej instancji, ani w orzecznictwie, ani w cytowanym Komentarzu nie wyrażono poglądu, że uchybiecie godności sędziego musi się łączyć z ujawnieniem opinii publicznej nagannego postępowania sędziego.

Uzasadnia to uchylenie zaskarżonego wyroku w pkt II i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny powinien uwzględnić przedstawioną wyżej wykładnię przy ocenie czynu zarzucanego obwinionemu w pkt 3 wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej.

ad. II, III i IV. Omawiając zarzuty obrazy prawa procesowego oraz błędów w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia stwierdzić na wstępie należy, że zaskarżonym wyrokiem obwiniony sędzia został uznany za winnego czynów zarzucanych mu w pkt 1 i 2 wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej i

opis zarzucanych czynów nie został zmieniony. Podnoszone w odwołaniu uchybienia procesowe i ewentualne błędy w ustaleniach faktycznych nie mogły mieć zatem wpływu na treść wyroku co do winy obwinionego, a tylko co do kary. Tak więc wszystkie te zarzuty (z wyjątkiem zarzutu obrazy art. 202 § 1 k.p.k., który zostanie oddzielnie omówiony) odnoszą się w istocie do rozstrzygnięcia w przedmiocie kary i wymagają rozważenia tylko w tym aspekcie.

Trafnie w odwołaniu zarzucono, że Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny nie poczynił prawidłowych ustaleń co do uprzedniej karalności dyscyplinarnej obwinionego. Wyrokiem Sądu Dyscyplinarnego z dnia 6 listopada 2000 r., sygn. akt (...), sędzia Sądu Rejonowego został uznany za winnego tego, że w okresie od dnia 9 października 1997 r. do dnia 14 stycznia 1999 r. nie sporządził uzasadnienia wyroku w sprawie cywilnej, czym dopuścił się przewinienia służbowego w postaci rażącego naruszenia przepisu art. 329 k.p.c. i za to wymierzono mu karę dyscyplinarną upomnienia.

Sąd pierwszej instancji uznał, że nie ma podstaw do potraktowania uprzedniego ukarania obwinionego karą nagany jako okoliczności obciążającej w niniejszej sprawie. Ocena ta odnosi się jednak tylko do jednego ukarania, a mianowicie wyrokiem Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego z dnia 23 sierpnia 2004 r., sygn. akt (...), karą nagany za przewinienie służbowe, polegające między innymi na rażącym uchybieniu terminu sporządzenia uzasadnień w ośmiu sprawach.

Trafny jest także zarzut błędu w ustaleniach faktycznych, przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku, a mianowicie, że obwiniony w 2004 r. wykorzystał tylko jeden dzień urlopu wypoczynkowego i nie korzystał ze zwolnień lekarskich. Okoliczność ta – dotycząca urlopu wypoczynkowego – została wyeksponowana w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku czterokrotnie i potraktowana jako istotna okoliczność łagodząca. W rzeczywistości obwiniony w 2004 r. wykorzystał 23 dni urlopu wypoczynkowego i przez 20 dni korzystał ze zwolnień lekarskich (dowód: zestawienie na k. 278).

Omawiane wyżej okoliczności faktyczne – po prawidłowym ich ustaleniu – muszą być uwzględnione przy wymiarze kary dyscyplinarnej. Jednakże odpowiednie zastosowanie przepisu art. 454 § 2 k.p.k. nie zezwala Sądowi Najwyższemu – Sądowi Dyscyplinarnemu na ewentualne orzeczenie surowszej kary dyscyplinarnej, a to wobec zmiany ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego orzeczenia. Uzasadnia to uchylenie zaskarżonego wyroku także w pkt I i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W tym stanie rzeczy, przedwczesne byłoby ocenianie zasadności dalszych zarzutów odwołania, mających znaczenie dla wymiaru kary dyscyplinarnej. Rzeczą Sądu pierwszej instancji będzie rozważenie – czy argumenty przytoczane na ich uzasadnienie powinny być uwzględnione przy wymiarze kary dyscyplinarnej.

Nie dotyczy to tylko zarzutu obrazy art. 202 § 1 k.p.k. w następstwie oddalenia wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłych lekarzy-psychiatrów „na okoliczność stanu poczytalności obwinionego w dacie popełnienia zarzucanych mu czynów” (jak to zarzucono w odwołaniu). Oddalenie tego wniosku było w pełni uzasadnione, gdyż zebrany w sprawie materiał dowodowy nie dawał podstaw do przyjęcia, że zachodzą uzasadnione wątpliwości co do poczytalności obwinionego. Bez istotnego znaczenia jest tu błędne uzasadnienie oddalenia tego wniosku, bowiem istotnie nie można przyjmować, że ustalenie takiej okoliczności nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Podkreślenia wymaga też, że zachowanie obwinionego na rozprawie w dniu 25 listopada 2005 r. dawało podstawę do wyznaczenia mu obrońcy z urzędu w trybie przewidzianym w art. 79 § 2 k.p.k. (jak uczynił to Sąd pierwszej instancji), a nie z przyczyn przewidzianych w art. 79 § 1 pkt 3 k.p.k.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny orzekł jak na wstępie.

Zasądzenie wynagrodzenia za obronę z urzędu obwinionego sędziego w postępowaniu przed Sądem Najwyższym oraz jego wysokość znajdują podstawę prawną w art. 29 ust. 1 Prawa o adwokaturze oraz § 5 w zw. z § 14 ust. 2 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).